

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 11946/2022
28.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Снежана Станковић Цонић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Јадранка Јововић Самарцић, адвокат из ..., ради измене одлуке о уређењу личних односа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 489/21 од 16.12.2021. године, у седници одржаној 28.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 489/21 од 16.12.2021. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крушевцу П2 466/18 од 02.07.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и уређени лични односи малолетног детета странака ВВ са тужиоцем – оцем тако што ће отац преузимати дете сваког другог викенда почев од петка од 18 часова па до недеље у 18 часова, у дане крсне славе оца 28. и 29. августа у породици тужиоца, а у дане крсне славе тужене у породици тужене, наизменично једне године за време верских празника – Божића, Ускрса, државних празника - 1. мај, нова година, дан државности, као и дан рођендана малолетног детета у породици тужиоца, као оца, а наредне године у породици тужене, као мајке, за време летњег распуста у јуну месецу – прву седмицу у породици тужиоца, другу седмицу у породици тужене, у јулу месецу – прве две седмице у породици тужиоца, друге две седмице у породици тужене, у августу месецу - прве две седмице у породици тужиоца, друге две седмице у породици тужене, прву половину фебруарског распуста у породици тужиоца, другу половину у породици тужене, тако што би тужилац преузимао и враћао мал. дете у дане виђања на адресу становања тужене (... , Град ...) и наложено туженој, као мајци, да омогући комуникацију малолетног детета са оцем два пута недељно путем мобилног телефона и то сваког уторка и четвртка, којом пресудом се мења пресуда Основног суда у Алексинцу П2 203/15 од 09.11.2016. године у ставу другом изреке у погледу начина одржавања личних односа са малолетним дететом странака. Ставом

другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 183.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 489/21 од 16.12.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу првом изреке. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке првостепене пресуде тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), па је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде поступка из члана 374. став 1. ЗПП на коју се неосновано ревизијом указује, јер у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба ЗПП која је била или могла бити од значаја за правилност одлуке, при чему другостепена пресуда садржи оцену свих жалбених навода који су од одлучног значаја.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Основног суда у Нишу, Судска јединица у Ражњу, П2 1521/11 од 18.11.2012. године разведен је брак странака, а њихово малолетно дете (кћерка ВВ, рођена ...2011. године) поверено је туженој, као мајци, на чување и васпитање и уређен начин одржавања личних односа између тужиоца, као оца, и детета. Пресудом Основног суда у Алексинцу П2 203/15 од 09.11.2016. године, ставом другим изреке, измењен је начин одржавања личних односа између оца и малолетног детета (на начин ближе изложен у тој одлуци). Пресудом Основног суда у Крушевцу К 551/17 од 12.09.2018. године тужилац је оглашен кривим за кривично дело одузимање малолетног лица – детета, те му је утврђена казна затвора у трајању од шест месеци, која се неће извршити уколико у року од једне године од дана правноснажности пресуде не изврши ново кривично дело. Према извештају ОШ „...“ од 03.03.2021. године малолетно дете странака је у трећем разреду остварило одличан успех (5.00), оба родитеља имају квалитетну сарадњу са школом и учествују и у току су са образовним потребама детета (које активно учествује у свим школским и ваншколским активностима), интересујући се за напредак детета у школским достигнућима, а комункација на релацији учитељица – родитељи је редовна и одвија се на начин ближе изложен у том извештају. Према усаглашеном (синтетизованом) налазу и мишљењу Центра за социјални рад у ... (на чијем подручју живи отац) и Центра за социјални рад у ... (на чијем подручју живе мајка и малолетно дете) од 24.03.2021. године, по прибављеном извештају педијатра школског

диспанзера Дома здравља у ..., код малолетног детета странака постоји повећана потреба да одржава контакте са оцем, које мишљење је дато по обављеном индивидуалном разговору са њим, због чега је предложено да дете виђа оца на начин ближе изложен у ставу првом изреке првостепене пресуде, а због нарушених родитељских односа и немогућности постизања договора родитеља пожељено је наставити са одржавањем телефонских контаката детета са оцем по већ устаљеној и уређеној динамици.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да су испуњени законски услови за измену раније судске одлуке о уређењу личних односа између тужиоца као оца и малолетног детета странака (донете у време када је дете било предшколског узраста), уредивши начин одржавања личних односа малолетног детета (које је сада школског узраста) са оцем, на начин ближе изложен у првостепеној пресуди. Нижестепени судови су имали у виду извештаје Центра за социјални рад у ... (на чијем подручју живи отац) и Центра за социјални рад у ... (на чијем подручју живе мајка и дете), исказ водитеља случаја ГГ, раднице Центра за социјални рад у ..., обављен индивидуалан разговор са малолетним дететом од стране органа старатељства, и одлуке су донели руководећи се најбољим интересом малолетног детета.

Нису основани ревизијски наводи да је одлука о начину одржавања личних односа тужиоца и малолетног детета странака заснована на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори број 4/96 и 2/97), прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета, без обзира на то да ли га спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и преузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.). Одредбом члана 8. став 1. Конвенције прописано је да се државе чланице обавезују да поштују право детета на очување свог идентитета, укључујући држављанство, име и породичне везе, како је то признато законом, без незаконитог мешања. Одредбом члана 9. став 3. Конвенције прописано је право детета одвојеног од једног или оба родитеља да редовно одржава личне односе и непосредне контакте са оба родитеља, осим ако је то у супротности са најбољим интересом детета.

Породичним законом је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета (члан 6. став 1.), да дете има право да одржава личне односе и са родитељем са којим не живи (члан 61. став 1), а то право може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (став 2.), да дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног

изражавања тог мишљења (члан 65. став 1.), да дете има право да благовремено добије сва обавештења која су му потребна за формирање свог мишљења (став 2.), да се мишљењу детета мора посветити дужна пажња у свим питањима која га се тичу и у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, а у складу са годинама и зрелошћу (став 3.), да дете које је навршило 10. годину живота може слободно и непосредно изразити своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима (став 4.), а може се и само, односно преко неког другог лица или установе, обратити суду или органу управе и затражити помоћ у остваривању свог права на слободно изражавање мишљења (став 5.), при чему суд и орган управе утврђују мишљење детета у сарадњи са школским психологом односно органом старатељства, породичним саветовалиштем или другом установом специјализованом за посредовање у породичним односима, у присуству лица које дете само изабере (став 6.), да родитељ који не врши родитељско право има право, између осталог, да са дететом одржава личне односе (члан 78. став 3.), као и да у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1.).

Сагласно наведеном, најбољи интерес малолетног детета је правни стандард који се цени према околностима сваког конкретног случаја, а елементи за процену су, између осталог, узраст и пол детета, жеље и осећања детета с обзиром на узраст и зрелост, потребе детета и то: васпитне, затим потребе становања, исхране, одевања, здравствене бриге и друго, као и способност родитеља да задовољи утврђене потребе. По оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају, нижестепени судови су правилно ценили елементе за процену најбољег интереса детета, након прибављања налаза Центара за социјални рад и саслушања водитеља случаја применом одредбе члана 270. Породичног закона и њихове правилне оцене. По усаглашеном мишљењу надлежних Центара за социјални рад од 24.03.2021. године, заснованом на претходно обављеном разговору са мал. дететом странака, постоји повећана потреба код детета да одржава контакте са оцем, због чега је предложено да се у односу на постојећи начин одржавања личних односа мал. детета и оца успостављеног у време када је дете било предшколског узраста (којом нису били регулисани, између осталог, зимски и летњи распуст) иде на проширење начина одржавања личних односа (по моделу ближе изложеном у изреци првостепене пресуде). Нижестепени судови су правилном применом одредаба чланова 6., 61. и 266. став 1. у вези одредаба члана 65. ставови 1., 2., 3. и 6. Породичног закона, водећи рачуна управо о добробити мал. детета странака и његовом најбољем интересу, одредели предложен шири модел одржавања личних односа малолетног детета са оцем, као родитељем коме дете није поверено, а с обзиром на календарски узраст детета у време обављеног разговора и обавезе које има у школи, имајући у виду све релевантне околности конкретног случаја, који модел омогућава одржавање и даље развијање адекватних личних односа између њих и у исто време обезбеђује тужиоцу (као родитељу који не врши родитељско право и који је подобан за вршење родитељског права) да учествује у чувању, подизању и васпитању малолетног детета и да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета, а малолетном детету знатније присуство оца у његовом животу.

Супротно наводима ревизије, Центар за социјални рад у ... је обавио разговор са малолетним дететом (индивидуалан и у присуству мајке детета), изложио садржину

израженог мишљења детета у извештају од 27.02.2019. године (чију интерпретацију од стране органа старатељства ревизија оспорава), која изведеним доказима пред првостепеним судом није доведена у сумњу. При том, усаглашено стручно мишљење оба органа старатељства о потреби проширења начина одржавања личних односа малолетног детета са оцем је донето узимањем у обзир, не само мишљења и жеље малолетног детета, него и других релевантних околности, између осталог, и његовог садашњег узраста (похађање трећег разреда основне школе у време давања налаза и мишљења), успеха у школи, посвећеност оба родитеља детету, праћења школских обавеза детета, сарадњу родитеља са учитељицом, као и социјалних, породичних и економских прилика родитеља (које су детаљно изложили), па је сходно изнетом дато у свему у складу са правилима струке сходно одредби члана 270. Породичног закона.

Поред тога, током саслушања водитеља случаја Центра за социјални рад у Крушевцу одговорено је на сва питања која су евентуално код родитеља стварала недоумице око реализације предложеног начина уређења личних односа и разлозима којима се орган старатељства руководио приликом предлагања ширег модела, а које се сада понављају у ревизији. Чињеница да летњи распуст током јуна месеца нема увек две седмице, како се то истиче у ревизији, не утиче на правилност побијане одлуке. Не ради се о неизвршивој судској одлуци током тог дела летњег распуста јер у ситуацији када се школска година не заврши средином јуна, већ касније, малолетно дете странака и у том случају има могућност да проведе једнак број дана у породици оца и мајке сразмерно времену његовог трајања (јуни месец) у текућој школској години. Осим тога, како парничне странке живе на удаљености мањој од 30 км, то њиховом малолетном детету није ускраћена могућност прославе свог рођендана у домаћинству мајке сваке друге године (13. јула), иако рођендан пада у време када део школског распуста (током јула) треба да проводи у домаћинству оца, нити му је ускраћена могућност боравка у домаћинству оца током његове породичне славе сваке године (29. и 30. августа), која пада у време када део школског распуста (током августа) треба да проведе у домаћинству мајке, јер се овако уређеним начином одржавања личних односа (када се ради о прославама рођендана детета, очеве славе и др.) не нарушава битније време које дете током летњег распуста треба да проведе са сваким од родитеља, нити време које му је потребно ради припрема за школу или извршавање школских обавеза.

Из наведених разлога, применом члана 414. став 1. Закона о парничном поступку Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић